

УДК 796.352-056.26:355.292

Міжнародний досвід реалізації проєктів з адаптивного гольфу серед ветеранів війни

Хіменс Х. Р.¹, Шевчун В. В.², Растворцев Р. А.³, Пітин М. П.¹, Неоніла Нерода¹¹Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського²ГО «ВМГО СТЮДЕНТЛЕНД»³Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація

Мета. Сучасна Україна стикається з безпрецедентним соціально-медичним викликом, спричиненим повномасштабною російською агресією. Станом на липень 2025 року кількість ветеранів перевищує 1,5 млн осіб, з яких понад 109 тис. мають інвалідність внаслідок війни, а після завершення бойових дій ця цифра може зрости до 4–5 млн. Понад половина ветеранів (52,4%) потребує послуг зі зміцнення здоров'я, водночас ключовими проблемами залишаються психоемоційна нестабільність, порушення фізичного функціонування, соціальна ізоляція та дефіцит інклюзивних і мотивуючих середовищ для довготривалого відновлення. Існуючі реабілітаційні підходи не завжди забезпечують достатній рівень залученості та внутрішньої мотивації, що обмежує їхню сталість у часі. Адаптивний гольф розглядається як інноваційний інструмент комплексної реабілітації, який поєднує дозовану фізичну активність, розвиток моторного контролю, когнітивну концентрацію, емоційну регуляцію та соціальну взаємодію, формуючи простір гідності, автономії та повернення до активного життя. Міжнародний досвід підтверджує ефективність адаптивного гольфу в роботі з ветеранами, однак станом на кінець 2024 року в Україні функціонує лише 21 адаптивний спортивний клуб і жоден із них не спеціалізується на гольфі. Метою дослідження є виявити актуальні напрями реалізації практик адаптивного гольфу серед ветеранів війни у світі та перспективи України щодо їх імплементації.

Матеріал і методи. Матеріалом дослідження стали публікації, аналітичні звіти міжнародних організацій (USGA, EDGA, The R&A), нормативні документи, програмні матеріали та офіційні ресурси проєктів адаптивного гольфу для людей з інвалідністю та ветеранів війни. Використано методи теоретичного аналізу та узагальнення наукової літератури, історико-логічний метод, порівняльний аналіз.

Результати. Встановлено, що розвиток адаптивного гольфу пройшов шлях від індивідуальних ініціатив 1960-х років до системних міжнародних програм. Переломним став період 1980-х років зі створенням перших спеціалізованих організацій: NAGA (1986), Фонду адаптивного гольфу (1995), EDGA (1997). Ключовим нормативним проривом стало введення Правила 25 у 2023 році, яке автоматично легалізувало адаптації для чотирьох категорій інвалідностей. Освітній проєкт EDUGOLF (2020-2023) продемонстрував 20-30% зростання участі осіб з інвалідністю. Виділено дев'ять провідних ветеранських програм, (PGA HOPE, SMGA, Range Fore Hope, Next 18 Golf Camps, GIVE, Veterans Golf Program, Help for Heroes, Mates4Mates, True Patriot Love), які поєднують гольф-активності з психологічною підтримкою та фізичною реабілітацією і є ефективним інструментом реабілітації ветеранів війни. Основні виклики: висока вартість обладнання,

Abstract

International experience in implementing adaptive golf projects among war veterans

K. Khimenes, V. Shevchun, R. Rastvortsev, M. Pityn, N. Neroda

Purpose. Modern Ukraine faces an unprecedented social and medical challenge caused by the full-scale Russian aggression. As of July 2025, the number of veterans exceeds 1.5 million people, of whom more than 109,000 have disabilities as a result of the war, and after the end of hostilities, this figure may rise to 4–5 million. Over half of veterans (52.4%) require health promotion services, while key issues remain psycho-emotional instability, impaired physical functioning, social isolation, and a deficit of inclusive and motivating environments for long-term recovery. Existing rehabilitation approaches do not always provide sufficient levels of engagement and intrinsic motivation, which limits their sustainability over time. Adaptive golf is considered an innovative tool for comprehensive rehabilitation that combines measured physical activity, motor control development, cognitive concentration, emotional regulation, and social interaction, creating a space for dignity, autonomy, and return to active life. International experience confirms the effectiveness of adaptive golf in working with veterans; however, as of the end of 2024, only 21 adaptive sports clubs operate in Ukraine, and none of them specialize in golf. Research objective: to identify current directions for implementing adaptive golf practices for war veterans globally and prospects for their implementation in Ukraine.

Material and Methods. The research material consisted of publications, analytical reports of international organizations (USGA, EDGA, The R&A), regulatory documents, program materials, and official resources of adaptive golf projects for people with disabilities and war veterans. Methods of theoretical analysis and generalization of scientific literature, historical-logical method, and comparative analysis were used.

Results. It was established that adaptive golf development progressed from individual initiatives of the 1960s to systematic international programs. The 1980s became a turning point with the creation of first specialized organizations: NAGA (1986), Adaptive Golf Foundation (1995), EDGA (1997). A key regulatory breakthrough was the introduction of Rule 25 in 2023, which automatically legalized adaptations for four disability categories. The educational EDUGOLF project (2020-2023) demonstrated 20-30% growth in participation of people with disabilities. Nine leading veteran programs were identified (PGA HOPE, SMGA, Range Fore Hope, Next 18 Golf Camps, GIVE, Veterans Golf Program, Help for Heroes, Mates4Mates, True Patriot Love) that combine golf activities with psychological support and physical rehabilitation and serve as an effective tool for war vet-

обмежений доступ до полів та потреба в освіті тренерів.

Висновки. Адаптивний гольф сформувався як самостійний напрям, що поєднує реабілітаційні, рекреаційні та соціально-інтеграційні функції. Для України імплементація міжнародного досвіду є стратегічною можливістю через адаптацію існуючих програм, використання освітніх ресурсів, залучення грантової підтримки та інтеграцію у європейські мережі. Рекомендується розпочати з пілотних програм на базі існуючих гольф-клубів у партнерстві з реабілітаційними центрами та створити національну координаційну структуру.

Ключові слова: адаптивний гольф; ветерани війни; реабілітація; інклюзивний спорт; проекти.

Вступ

Історія адаптивного гольфу, тобто гольфу, адаптованого для людей з інвалідністю через спеціальне обладнання, модифіковані правила та інклюзивні програми, бере свої витoki в середині ХХ століття, коли спорт почав використовуватися як інструмент реабілітації для ветеранів війн (Parziale, 2024).

Після Другої світової, Корейської та В'єтнамської воєн, адаптивні види спорту, включаючи гольф, сформувалися як напрям допомогти пораненим військовим у фізичному та психічному відновленні, дозволяючи їм повертатися до активного життя через гру, яка передбачає першочергово соціальну взаємодію (Murphy et al., 2021).

У США, де гольф мав міцну традицію, перші неформальні спроби його адаптування з'явилися в 1960-х роках, коли люди з ампутаціями та з іншими фізичними ураженнями почали грати, але без систематичного навчання чи підтримки – просто адаптуючись самостійно, як це робили окремі ентузіасти, які модифікували ключки чи використовували імпровізовані пристрої для стійкості. До прикладу, у 1964 році вже були відомі випадки, коли люди з ампутаціями брали участь у гольфі, проте ніхто тоді ще не знав, як навчати новачків з інвалідністю, що призводило до ізоляції багатьох потенційних гравців (*Disabled American Veterans*, 2024).

У 1970-х роках індивідуальні гольф-історії набули розголосу. Боб Вілсон, який втратив ноги в аварії 1974 року, повернувся до гольфу за кілька місяців і став «адвокатом адаптації» (людина з інвалідністю, яка не просто грає в гольф, а й активно бореться за те, щоб він став доступним для всіх людей з фізичними чи іншими ураженнями), а Том Х'юстон, паралізований у 1980-му, модифікував своє крісло колісне для гри на полях, додавши ширші шини, щоб не пошкоджувати газон (Cottrell et al., 2025).

Зазначені особисті перемоги підкреслюють потенціал гольфу як дієвого терапевтичного інструменту для людей з інвалідністю.

Цей історичний досвід набуває особливої актуальності для сучасної України, яка зіткнулася з безпрецедентними викликами внаслідок російської військової агресії. Станом на липень 2025 року в Україні нараховувалося понад 1,5 мільйони ветеранів, серед яких понад 109 тисяч осіб мають статус особи з інвалідністю внаслідок війни

eran rehabilitation. Main challenges: high equipment costs, limited access to courses, and need for coach education.

Conclusions. Adaptive golf has formed as an independent direction combining rehabilitation, recreational, and social integration functions. For Ukraine, implementation of international experience is a strategic opportunity through adaptation of existing programs, use of educational resources, attraction of grant support, and integration into European networks. It is recommended to start with pilot programs based on existing golf clubs in partnership with rehabilitation centers and create a national coordination structure.

Keywords: adaptive golf; war veterans; rehabilitation; inclusive sport; projects.

(Ukrainian Institute for the Future, 2025). За останні два роки загальна кількість людей з інвалідністю в Україні зросла на 10% і нині перевищує три мільйони осіб. За прогнозами Міністерства у справах ветеранів України, після завершення війни кількість ветеранів, членів їхніх сімей, осіб з інвалідністю внаслідок війни може зрости до 5-6 мільйонів осіб, що становитиме суттєвий сегмент населення країни (Міністерство у справах ветеранів України, 2024a).

Дані Соціологічної групи «Рейтинг» (грудень 2024 року) свідчать, що серед основних ризиків, з якими стикаються ветерани після повернення зі служби, на перших місцях визначено психоемоційну нестабільність, проблеми з фізичним здоров'ям та труднощі з отриманням медичної допомоги, відсутність інклюзивного простору та адаптованого робочого місця для осіб з інвалідністю (Соціологічна група «Рейтинг», 2024). При цьому 52,4% ветеранів зазначають, що найбільше потребують саме послуг зі зміцнення здоров'я (Український ветеранський фонд, 2024b). Дані Українського ветеранського фонду (листопад 2024 року) підтверджують, що 59,8% ветеранів визначили потребу в матеріальній підтримці, 12,8% – у медичній, 8,7% – у психологічній підтримці (Український ветеранський фонд, 2024a).

Адаптивний гольф – це реабілітаційно-орієнтована форма фізичної активності, що шляхом індивідуально адаптованих рухових завдань, модифікованих правил та спеціального обладнання забезпечує відновлення функцій, підвищення рівня активності й участі осіб з інвалідністю та ветеранів війни відповідно до біопсихосоціальної моделі здоров'я.

Він володіє унікальним потенціалом як інструмент комплексної реабілітації, поєднуючи фізичні, психологічні та соціальні аспекти відновлення. На відміну від багатьох інших видів адаптивного спорту, гольф має ряд специфічних переваг:

– забезпечує оптимальне поєднання фізичного навантаження та психологічної релаксації.

За даними центру UNBROKEN (Львів, квітень 2024), гольф розслабляє, знімає стрес, допомагає людині відволіктися та має реабілітаційний фізичний вплив (Гольф допомагає військовим реабілітуватись, 2024). Фахівці центру відзначають, що після занять гольфом пацієнти повертаються з «ейфорією і піднесенням», що свідчить про потужний психоемоційний ефект (Як ветерани та військові у

Львові проходять реабілітацію через гольф, 2025);

– не вимагає інтенсивних навантажень, підходить людям з різним рівнем фізичної підготовленості та дозволяє поступово підвищувати їх активність (Monforte, et al., 2021);

– надає можливість людям з різними видами інвалідності займатися в рівних умовах. Модифікації правил та спеціальне обладнання (крісла колісні для гольфу, адаптовані ключки, пристрої для стабілізації) дозволяють грати людям з ампутаціями, параплегією, ураженнями зору та іншими порушеннями. Це робить гольф одним з найбільш інклюзивних видів спорту, де люди з різними можливостями змагаються разом;

– розвиває важливі когнітивні функції, серед яких: концентрація уваги, стратегічне мислення, прийняття рішень у змінних умовах. Як зазначають фахівці, «гольф як міні-модель нашого життя: тут є і тактика, і стратегія». Це особливо важливо для ветеранів, які потребують не лише фізичного, але й когнітивного відновлення після бойових дій. Не менш важливою є соціальна реінтеграція через формування спільноти однодумців, які грають у цю гру. На відміну від індивідуальних реабілітаційних вправ, гольф передбачає соціальну взаємодію, спільні тренування та змагання, що допомагає подолати ізоляцію та побудувати нові соціальні зв'язки. Анастасія Ращенко з Українського ветеранського фонду наголошує: «Адаптивний спорт для ветеранів – це про нове сприйняття себе, про віднайдення нових опор, нової сили та віри в себе» (Адаптивний спорт для ветеранів, 2024);

– може практикуватися в різних вікових категоріях протягом усього життя, що забезпечує довгострокову реабілітаційну та рекреаційну функцію (Monforte et al., 2021).

Незважаючи на зростаючу кількість загальних адаптивних спортивних ініціатив в Україні (зокрема, флагаманський проєкт Мінветеранів «Розвиток спорту для ветеранів», який у 2024 році був реалізований у п'яти областях з восьми адаптивних видів спорту (Міністерство у справах ветеранів України, 2024а), адаптивний гольф залишається практично невідомим та недоступним для українських ветеранів і людей з інвалідністю. Станом на кінець 2024 року в Україні створено лише 21 адаптивний клуб (Міністерство у справах ветеранів України, 2024а), жоден з яких не спеціалізується на гольфі.

Таким чином, вивчення історичного досвіду розвитку адаптивного гольфу, аналіз успішних міжнародних програм, проєктів та практик є важливою передумовою для розробки ефективної національної стратегії популяризації та розвитку цього виду спорту в Україні.

Мета дослідження: виявити актуальні напрями реалізації практик адаптивного гольфу серед ветеранів війни у світі та перспективи України щодо їх імплементації.

Матеріал та методи

Матеріалом дослідження стали публікації, аналітичні звіти міжнародних організацій (USGA, EDGA, The R&A), нормативні документи, програмні матеріали та офіційні ресурси проєктів адаптивного гольфу для людей з інвалід-

ністю та ветеранів війни.

У роботі використано методи теоретичного аналізу та узагальнення наукової літератури, історико-логічний метод для вивчення етапів розвитку адаптивного гольфу, порівняльний аналіз міжнародних програм і практик, а також системний підхід для визначення можливостей їх імплементації в умовах України.

Результати та їх обговорення

Світовий досвід показує, що успішний розвиток адаптивного гольфу потребує системного підходу через створення та реалізацію спеціалізованих програм і проєктів.

Переломним десятиліттям у цьому контексті варто вважати 1980-і роки, коли почали з'являтися перші організації, суть діяльності яких передбачала адаптувати гольф під потреби людей з інвалідністю (Parziale, 2024).

У 1986 році – Національна асоціація гольфістів з ампутаціями (National Amputee Golf Association, NAGA) запустила програму «Перший свінг» (First Swing), спрямовану на навчання людей з інвалідністю, які ніколи раніше не грали в гольф. Це стало першим вагомим кроком до інклюзивного гольфу, який був сфокусований на базових навичках і адаптації обладнання (USGA, 2025).

Варто також відзначити, що компанія PING внесла вагомий вклад у адаптивне обладнання для людей з інвалідністю ще з 1980-х років. Компанія розробила програму адаптивного підбору ключок на основі чек-листів фізичних характеристик гравців, ставши єдиним великим виробником спеціалізованого обладнання для гольфістів з фізичними ураженнями. Філософія PING полягала в створенні обладнання, яке по суті «збільшує прощення» за помилки та робить гру більш легкою для гравців, що природним чином узгоджується з потребами адаптивного гольфу (PING, 2025).

Таким чином, внесок PING полягає не стільки в виробництві спеціального обладнання для людей з інвалідністю, скільки в зміні парадигми всієї індустрії через встановлення стандартів індивідуального підбору та створення технологій, які зробили гольф інклюзивним видом спорту для всіх категорій гравців (Cottrell et al., 2015).

На початку 1990-х років Асоціація гольфу США (The United States Golf Association, USGA) активно долучилася, запустивши у 1991 році програму грантів для фінансової підтримки некомерційних організацій, що допомагають гольфістам з інвалідністю. У червні 1997 року USGA вперше опублікувала Модифіковані правила гольфу для гравців з інвалідністю (Modified Rules of Golf for Players with Disabilities). Ці кроки зробили гольф доступнішим в країні, де кількість учасників зросла завдяки партнерствам з реабілітаційними центрами.

Правила, розроблені USG у 1997 році, були згодом підтримані The R&A – окремою керівною інституцією, яка спільно з USGA здійснює глобальне регулювання гри в гольф за межами США та Мексики. (The R&A є міжнародною організацією, відповідальною за управління та розвиток гольфу в Європі, Великій Британії та багатьох інших країнах світу, і функціонує незалежно від Royal and

Ancient Golf Club of St Andrews, попри історичну спільність назви та місця розташування). Підтримка з боку The R&A стала ключовою передумовою для уніфікації підходів до участі гравців з інвалідністю у змаганнях та створила можливість їхньої участі в грі за узгодженими правилами на міжнародному рівні. Водночас до 2023 року відповідні модифікації існували окремо від основного тексту Правил гольфу й мали рекомендаційний характер: їх застосування залежало від рішення організаційного комітету конкретного змагання, що обмежувало їхню системну інтеграцію у змагальну практику.

У 1995 році Олівер «Сонні» Акерман, відставний морпіх США, який втратив нижню кінцівку в аварії 1984 року, натхненний власним досвідом заснував Фонд адаптивного гольфу (Adaptive Golf Foundation). При цьому, він самостійно проходив адаптацію, виграв шість національних турнірів для гольфістів з інвалідністю і був включений до Зали слави Атлантського атлетичного клубу (Atlanta Athletic Club, AAC). Акерман почав з щомісячних занять у RiverPines Golf Club поблизу Атланти в 1994 році, а з 1997, за підтримки USGA, уже проводив тренінги для професіоналів PGA, фізіотерапевтів та волонтерів, навчаючи сотні людей щороку. Після смерті Акермана в 2006-му фонд еволюціонував в Асоціацію адаптивного гольфу (Adaptive Golf Association, AGA), яка продовжує його місію, акцентуючи увагу на реабілітації та рекреації через гольф (USGA, 2022).

В Європі адаптивний гольф розвивався незалежно, але зі схожим ентузіазмом. У 1997 році ініціатори зі Швеції, Франції, Великої Британії та Нідерландів заснували Європейську асоціацію гольфу для людей з інвалідністю (European Disabled Golf Association, EDGA), починаючи як локальну ініціативу для забезпечення доступу до гри всім бажаним (European Observatoire of Sport and Employment, 2023).

До 2000 року EDGA офіційно зареєструвалася та провела перший Чемпіонат Європи. У 2000-2013 роках асоціація розробила рамки для навчання та освіти за підтримки фонду Ryder Cup, залучаючи тренерів, гравців та науковців для створення медичних стандартів і класифікацій.

З 2014 року EDGA запустила Світовий рейтинг для гольфістів з інвалідністю (WR4GD), розширилася за межі Європи, підтримуючи інклюзивні чемпіонати, а в 2019-2023 роках співпрацювала з The R&A та DP World Tour над туром G4D, першим G4D Open у Вобурні (Великобританія), внеском до пункту 25 у Правилах гольфу (The Rules of Golf) та ініціативою EDUGOLF для доступності (Winter, 2023).

Щодо зазначеного пункту правил, опублікованих спільно USGA (Асоціація гольфу США) та The R&A, то він є ключовим нововведенням, яке радикально змінило підхід до адаптивного гольфу, зробивши його інклюзивним для гравців з інвалідністю. Воно було введено з 1 січня 2023 року як окрема стаття «Модифікації для гравців з інвалідністю» («Rule 25 – Modifications for Players with Disabilities»), і його мета – дозволити людям з інвалідністю грати справедливо та на рівних з іншими, без потреби в спеціальних дозволах від комітетів турнірів (United States

Golf Association & The R&A, 2023; The R&A, 2024).

Раніше адаптації були розкидані по різних правилах або вимагали індивідуальних петицій, що ускладнювало участь. Сьогодні Правило 25 застосовується автоматично в усіх змаганнях, охоплюючи чотири основні категорії інвалідностей: порушення зору, ампутації, травми, що потребують використання пристроїв для мобільності (крісел колісних) та інші фізичні ураження, що впливають на рухливість чи стабільність людини.

Конкретно, правило дозволяє низку нововведень, які раніше вважалися порушеннями. До прикладу, гравці з порушеннями зору, можуть отримувати допомогу від «затверджені особи» (approved person). Нею може бути тренер, помічник чи партнер для прийняття стійки, вирівнювання удару та навіть розташування м'яча на полі. Подібна допомога не карається штрафами, на відміну від стандартних правил, де така зовнішня підтримка заборонена.

Для гравців з ампутаціями дозволено використовувати протези, спеціальні ключки з подовженими ручками чи пристрої для фіксації пози, а також розміщувати м'яч у рельєфі ближче до ідеального місця розташування на полі без штрафу.

Крім того, правило уточнює, як рахувати відстань чи рельєф для таких гравців, дозволяючи, скажімо, піднімати м'яч без штрафу, якщо крісло колісне не може проїхати. Загалом, це чотири нові підправила, які роблять гру гнучкішою. Вони не змінюють змісту змагання, але усувають бар'єри, дозволяючи фокусуватися на навичках, а не на обмеженнях. USGA та The R&A наголошують, що це робить гольф «універсальним спортом», де інвалідність не є перешкодою, а радше частиною різноманітності (United States Golf Association & The R&A, 2023; The R&A, 2024).

В реальності Правило 25 стало кульмінацією, яка вплинула на глобальні стандарти адаптивного гольфу. Завдяки цьому, з 2023 року кількість учасників з інвалідністю в турнірах зросла, а гольф-клуби почали масово адаптуватися, проводячи тренінги для персоналу.

Щодо ініціативи EDUGOLF, то це достатньо амбітний трирічний європейський проект (2020–2023 рр.), фінансовий Erasmus+Sport Programme Європейського Союзу, спрямований на реформу освіти та розвиток навичок у гольфі, з акцентом на інклюзію для людей з інвалідністю, а також маргіналізованих груп. Лідерами стали Європейська обсерваторія для спорту та зайнятості (European Observatoire of Sport and Employment, EOSE) та Конфедерація професійного гольфу (Confederation of Professional Golf, CPG), а EDGA приєдналася як ключовий партнер, демонструючи зобов'язання проекту відкрити гольф для різних верств суспільства (дітей з інвалідністю та особливими потребами, волонтерів, тренерів тощо). Мета EDUGOLF полягала в тому, щоб перетворити гольф на «спорт для всіх» через освіту. У проекті зроблено акцент на інклюзивному навчанні, адаптації програм та подоланні бар'єрів (European Observatoire of Sport and Employment, 2023).

У змісті проекту йдеться про п'ять ключових складових, серед яких: аналіз поточного стану освіти в гольфі в Європі, включаючи прогалини в інклюзії; рекомендації з

реформи програм навчання для PGA та національних федерацій, з модулями про роботу з інвалідністю (наприклад, як адаптувати уроки для людей з ураженнями зору чи на кріслах колісних); онлайн-курси та ресурси (відео, вебінари) для тренерів, доступні на платформі edugolf.eu, де EDGA надала контент про класифікацію та історії успіху; пілотні програми в країнах-партнерах (Велика Британія, Нідерланди, Швеція тощо), де тестували інклюзивні клініки; звіт про вплив, який продемонстрував, як освіта підвищує участь людей з інвалідністю на 20–30% у тестових клубах.

При цьому EDGA інтегрувала EDUGOLF у свою ширшу стратегію, через «EDGA 8-Stage Pathway», а саме – шлях від першого контакту з гольфом до змагань, і використовувала проєкт для тренування понад 500 професіоналів PGA. Партнерами були The R&A, Ryder Cup Trust Fund та понад 50 національних федерацій. Вплив, при цьому, був дуже відчутний, зокрема, з 2023 року клуби в різних кутках Європи впроваджують EDUGOLF-стандарти, роблячи поля доступнішими (ширші доріжки, спеціальне обладнання), а кількість програм для новачків з інвалідністю зросла.

EDGA продовжує цю справу через кампанії як «You Can» (2025), де акцентує увагу на здоров'ї, дружбі та змаганнях, надихаючи тисячі людей.

У 2024-2025 роках EDGA працює з понад 50 національними федераціями та 12 професійними асоціаціями, підтримуючи понад 120 турнірів щорічно, тренуючи професіоналів PGA та допомагаючи гольф-клубам адаптуватися, перетворивши локальний рух на глобальний, з акцентом на здоров'я, соціальні зв'язки та радість від гри через кампанії, фільми та історії успіху.

Повертаючись дещо назад, слід відзначити, що ще у 2010-х адаптивний гольф набув глобального масштабу. У 2011-му Джейсон Фейрклот – гольфіст з інвалідністю (часткова відсутність верхніх кінцівок) став першим, хто адаптував стиль гри в Асоціації гольфу для людей з інвалідністю, підкреслюючи інновації в техніці (USGA, 2025).

У 2014 році з'явилися локальні ініціативи, такі як Adaptive Golf Experience в США – проєкт, який передбачав взаємодію фізіотерапевта та гольфіста для реабілітації через гру. У 2017 році USGA ініціювала проведення національного чемпіонату, який дебютував у 2022 році як U.S. Adaptive Open, з подальшими турнірами в 2023 та 2024 роках, залучаючи гравців з різними фізичними ураженнями (U.S. Department of Veterans Affairs, 2025). Починаючи з 2019 року USGA та The R&A адмініструють світовий рейтинг гольфістів з інвалідністю (WR4GD), інтегруючи його в світовий аматорський рейтинг, а кількість подій зросла з 12 до понад 30, з адаптивними чемпіонатами в восьми регіонах США до кінця 2024 року (Winter, C., 2023).

Завдяки організаціям як EDGA, USGA та Adaptive Golf Association, гольф перетворився на «універсальний інклюзивний спорт», дозволяючи мільйонам людей з інвалідністю насолоджуватися грою, покращувати здоров'я та будувати цілі спільноти.

Окрім зазначених вагомих досягнень щодо розвитку

адаптивного гольфу на міжнародній арені зокрема щодо різних змагань, варто зосередити також увагу на важливих проєктах, які в значній мірі сприяють популяризації гольфу серед ветеранів війни. В їх числі:

- PGA HOPE, запущений у 2013 році як флагманська ініціатива PGA, переважно розвивається по всій території США. Він фокусується на впровадженні адаптивного гольфу для ветеранів війни та діючих військовослужбовців через структуровану 6-8-тижневу програму, яку реалізують навчені PGA інструктори. Проєкт спрямований на фізичну реабілітацію, відновлення психічного здоров'я, налагодження соціальних зв'язків та емоційне благополуччя учасників (PGA of America, 2025).

- Salute Military Golf Association (SMGA), заснована наприкінці 2006 року, діє головним чином у США. Діяльність організації спрямована на реабілітаційний гольф-досвід та сімейно-орієнтовані можливості для поранених ветеранів. Основний акцент у діяльності зроблено на відновлення після фізичних та психологічних травм через адаптивні уроки та спільні заходи, пов'язані з гольфом (Salute Military Golf Association, 2025).

- Range Fore Hope Foundation – проєкт, котрий реалізується з 2018 року. Розповсюджений переважно на південному сході США. Програми під егідою фундації пропонують терапію на основі гольфу, фінансову підтримку та спільнотну допомогу діючим військовослужбовцям, адаптивним гольфістам, ветеранам та їхнім сім'ям, включаючи щорічні адаптивні турніри та різноманітні ресурси для боротьби з соціальною ізоляцією (Range Fore Hope Foundation, 2025).

- Next 18 Golf Camps, засновані у 2021 році ветераном армії США Меттом МакДонеллом. В межах цієї ініціативи проводять безкоштовні 4-денні оздоровчі ретрити по всій Америці для ветеранів з інвалідністю. Вони інтегрують гольф поряд з тренінгами психічного здоров'я та стратегіями подолання травм для довгострокового благополуччя учасників (Next 18, 2025).

- Golf for Injured Veterans Everywhere (GIVE) – проєкт, ініційований у США у 2007 році. Він пропонує 5-тижневий тренування з безкоштовним обладнанням, професійним інструктажем та поетапним залученням до гольфу для покращення ментального, соціального, фізичного та емоційного функціонування поранених ветеранів (GIVE Foundation, 2025).

- Veterans Golf Program (VGP), зареєстрований як неприбуткова організація у 2016 році також в США. Його організатори просувають допомогу для військових ветеранів з використанням засобів гольфу по всій країні. Проєкт охоплює забезпечення учасників починаючи від базових потреб (продукти харчування, житло тощо), до гольф-виїздів та турнірів. Акцент, знову ж таки, зроблено на покращенні фізичного та психічного здоров'я через інклюзивні заходи та спільнотну підтримку (Veterans Golf Program, 2025).

- Help for Heroes Golf Programme – адаптовані курси для поранених британських ветеранів (від початкового вивчення до ігор на турнірах). Програма побудована на

розвагах, налагодженню дружби учасників першочергово через адаптивний гольф (Help for Heroes, 2025).

- Mates4Mates Golf Programme – проєкт, заснований у 2013 році як ініціатива RSL Queensland в Австралії, діє на національному рівні. Він надає шляхи відновлення, включаючи гольф-активності, для діючих та колишніх членів Сил Оборони, постраждалих від служби, фокусуючись на соціальних зв'язках, фізичній терапії та сімейній підтримці (Mates4Mates, 2025).

- True Patriot Love Foundation Golf Initiatives. Під егідою фонду, заснованого у 2009 році, гольф поширюється по всій країні. Вони підтримують військовослужбовців, ветеранів та сім'ї через гольф-фандрейзинг (благодійні турніри з гольфу, що поєднують спортивну подію з процесом збору коштів для певної соціальної місії) та сімейні заходи, що сприяє відновленню психічного здоров'я, реабілітації та інтеграції в спільноту (True Patriot Love Foundation, 2025).

Підсумовуючи варто відзначити, що міжнародний досвід успішного розвитку адаптивного гольфу базується на трьох взаємопов'язаних компонентах:

- 1) інституційній підтримці;
- 2) належному нормативно-правовому регулюванню;
- 3) спеціалізованих програмах для цільових груп.

Аналіз цього досвіду набуває критичного значення для України, яка зіткнулася з необхідністю реабілітації тисяч ветеранів з інвалідністю та і членів їхніх родин після завершення війни.

Інституційний розвиток розпочався у 1980-х роках із створенням перших профільних організацій. Національна асоціація гольфістів з ампутаціями (NAGA, 1986) запустила програму «Перший свінг» для навчання базовим навичкам – ця модель може стати основою для українських реабілітаційних центрів, які потребують диверсифікації методів роботи з ветеранами. Асоціація гольфу США (USGA) з 1991 року надає грантову підтримку некомерційним організаціям – цей механізм фінансування особливо актуальний для України, де бюджетні ресурси обмежені, а потреба в реабілітаційних програмах зростає. Фонд адаптивного гольфу (1995), заснований ветераном Олівером Акерманом, який сам втратив ногу та виграв шість національних турнірів, демонструє принцип реєт-то-реєт підтримки – коли ветерани допомагають іншим ветеранам, що особливо ефективно для подолання психологічних бар'єрів і соціальної ізоляції українських військових. У Європі EDGA (1997) пройшла шлях від локальної ініціативи до глобального гравця, який станом на 2024-2025 роки співпрацює з понад 50 національними федераціями – цей досвід масштабування критично важливий для України, яка може інтегруватися у європейську мережу адаптивного гольфу та отримувати методологічну підтримку.

Нормативно-правовий прорив відбувся з введенням Правил 25 в офіційні Правила гольфу. Це правило автоматично застосовується в усіх змаганнях, охоплює чотири категорії інвалідностей та легалізує раніше заборонені модифікації. Для України впровадження таких стандартів означає можливість одразу використовувати перевірені

міжнародні правила замість розробки власних нових, що прискорює запуск програм та забезпечує сумісність з міжнародними змаганнями. Український гольф може імплементувати ці норми через Федерацію гольфу України, створивши правову основу для інклюзивності без бюрократичних перешкод.

Освітні ініціативи представлені проєктом EDUGOLF, який показав 20-30% зростання участі людей з інвалідністю у тестових клубах. Це особливо важливо для України, оскільки програма Erasmus+ доступна для української участі, що відкриває можливості грантового фінансування адаптивних гольф-проєктів від ЄС. Онлайн-курси на платформі edugolf.eu можуть використовуватися українськими тренерами без значних фінансових вкладень, а підготовка понад 500 професіоналів PGA демонструє масштаб, якого Україна може досягти через партнерство з EDGA. Методологія EDGA 8-Stage Pathway може стати стандартом для української системи адаптивного спорту, забезпечуючи структурований підхід до залучення та розвитку ветеранів.

Конкурентна складова розвинулася через Світовий рейтинг для гольфістів з інвалідністю (WR4GD) та U.S. Adaptive Open. Участь українських гольфістів з інвалідністю у міжнародних турнірах може стати потужним інструментом зміни суспільного ставлення до людей з інвалідністю та підвищення престижу країни на міжнародній арені, демонструючи стійкість української нації через спортивні досягнення.

Ветеранські програми становлять окремий напрям із чітким фокусом на реабілітації військових, що актуально для України. PGA HOPE демонструє, як професійні гольф-асоціації можуть інтегрувати ветеранську реабілітацію у свою основну діяльність. Федерація гольфу України може адаптувати цю модель, створивши аналогічну програму для українських ветеранів.

Next 18 Golf Camps демонструють модель короткострокових інтенсивних програм, які можуть реалізовуватися на базі українських гольф-клубів у партнерстві з психологічними службами.

Veterans Golf Program показує важливість холистичного підходу. Для українських ветеранів, багато з яких потребують матеріальної підтримки, така модель особливо релевантна, оскільки поєднує реабілітацію спортом з вирішенням соціально-економічних проблем.

Міжнародні програми Help for Heroes (Велика Британія), Mates4Mates (Австралія) та True Patriot Love Foundation (Канада) демонструють, що адаптивний гольф для ветеранів є глобальним явищем, а отже Україна може розраховувати на міжнародну експертну та фінансову підтримку при створенні власних програм.

Водночас, виклики залишаються значними. Основні з них пов'язані з високою вартістю спеціалізованого обладнання (адаптовані крісла колісні коштують в середньому € 20-25 тис.), обмеженим доступом до спеціалізованих гольф-полів та потребою в масовій освіті тренерів. Проте для України вони можуть бути пом'якшені через грантову підтримку міжнародних організацій (EDGA, USGA,

R&A), використання модульної структури занять, яка не вимагає повноцінного поля на початковому етапі, навчання тренерів через готові онлайн-платформи типу edugolf.eu та залучення виробників обладнання як партнерів.

Варто при цьому врахувати, що важливою перевагою адаптивного гольфу є його гнучкість щодо простору. Для запуску програми повноцінне гольф-поле не є обов'язковою умовою. Базові терапевтичні та інтеграційні ефекти можуть бути забезпечені через заняття в доступних локаціях: парках, спортзалах, реабілітаційних центрах, на закритих територіях. Це дозволяє розпочати програми реабілітації негайно, використовуючи існуючу інфраструктуру без значних капітальних вкладень, а згодом, за необхідності, інтегруватися з гольф-клубами для повноцінних тренувань.

Як уже зазначалося, станом на кінець 2024 року в Україні створено лише 21 адаптивний клуб, жоден з яких не спеціалізується на гольфі, тоді як велика кількість ветеранів війни потребують послуг зі зміцнення здоров'я. Це означає величезний нереалізований потенціал та нагальну необхідність імплементації адаптивних спортивних програм.

Завдяки системному підходу міжнародних організацій адаптивний гольф перетворився на універсальний інклюзивний спорт, доступний мільйонам людей з інвалідністю у всьому світі. Для України впровадження міжнародних моделей адаптивного гольфу – це не просто копіювання іноземного досвіду, а стратегічна можливість інтегруватися у глобальну систему підтримки, отримати доступ до грантового фінансування, готової методології та експертизи, забезпечити тисячі ветеранів війни ефективним інструментом комплексної реабілітації та змінити суспільне сприйняття людей з інвалідністю через спортивні досягнення на міжнародній арені.

Висновки

Проведений аналіз засвідчив, що адаптивний гольф у світі сформувався як самостійний напрям адаптивного спорту, який поєднує реабілітаційні, рекреаційні та соціально-інтеграційні функції. Його еволюція від індивідуальних ініціатив ветеранів до системних програм міжнародного рівня демонструє високий потенціал цього виду

спорту для роботи з людьми з інвалідністю, зокрема з ветеранами війни.

Встановлено, що успішна реалізація практик адаптивного гольфу базується на комплексному підході, який включає інституційну підтримку з боку спортивних федерацій і державних структур, нормативно-правове забезпечення (зокрема впровадження міжнародних правил та стандартів), а також наявність спеціалізованих програм, адаптованих до потреб конкретних цільових груп.

Аналіз діяльності міжнародних організацій (EDGA, USGA, PGA, The R&A) та ветеранських ініціатив (PGA HOPE, SMGA, Next 18, GIVE та ін.) продемонстрував, що найбільш ефективними є програми, які поєднують гольф-активності з психологічною підтримкою, фізичною реабілітацією та формуванням соціальних зв'язків. Такий міждисциплінарний підхід сприяє не лише відновленню фізичних функцій, а й підвищенню якості життя ветеранів та їх успішній реінтеграції в суспільство.

Запровадження Правила 25 у міжнародних Правилах гольфу стало ключовим чинником інклюзивності цього виду спорту, оскільки забезпечило рівні умови участі для гравців з різними формами інвалідності без потреби в додаткових дозволах або адміністративних процедурах. Це суттєво спростило доступ до змагань та навчальних програм і сприяло зростанню кількості учасників адаптивного гольфу у світі.

В умовах сучасної України адаптивний гольф залишається малорозвиненим видом адаптивного спорту, незважаючи на значну кількість ветеранів війни та зростаючу потребу в ефективних реабілітаційних програмах. Відсутність спеціалізованих гольф-програм для ветеранів і обмежена кількість адаптивних спортивних клубів свідчать про необхідність цілеспрямованого впровадження цього напрямку. Імплементація міжнародного досвіду розвитку адаптивного гольфу в нашій країні є доцільною та перспективною. Вона може здійснюватися через адаптацію існуючих програм, використання міжнародних освітніх ресурсів, залучення грантової підтримки та інтеграцію у європейські й світові мережі адаптивного спорту. Це дозволить створити ефективну модель реабілітації ветеранів війни, яка поєднуватиме фізичне відновлення, психоемоційну стабілізацію та соціальну інтеграцію.

Конфлікт інтересів

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Джерела фінансування

Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Отримано: 27.10.2025; Прийнято: 29.12.2025

Опубліковано: 06.02.2026

Список літератури

Адаптивний спорт для ветеранів – це про нове сприйняття себе – фахівчиня ветеранського фонду. (2024, квітня 24). Громадське радіо. <https://hromadske.radio/news/2024/04/24/>

Гольф допомагає військовим реабілітуватись: у Львові запровадили унікальну спортивну терапію. (2024, квітня 30). Львівська міська

References

Adaptyvnyj sport dlja veteraniv – ce pro nove sprynjattja sebe – fahivchynja veterans'kogo fondu. [Adaptive sports for veterans is about a new perception of oneself, says veteran fund specialist] (2024, kvitnja 24). Gromads'ke radio. <https://hromadske.radio/news/2024/04/24/>. <https://hromadske.radio/news/2024/04/24/> [in Ukrainian]

Gol'f dopomagaje vijs'kovym reabilituvatys': u L'vovi zaprovadyly unikal'nu

- рада. <https://city-adm.lviv.ua/news>
- Міністерство молоді та спорту України. (2024, лютого 15). Відкрили перші адаптивні клуби для осіб з інвалідністю. <https://mms.gov.ua/>
- Міністерство у справах ветеранів України. (2024а, березня 27). Мінветеранів розробило флагманський проєкт «Розвиток спорту для ветеранів». Кабінет Міністрів України. <https://www.kmu.gov.ua/news/>
- Міністерство у справах ветеранів України. (2024б, травня 27). Після завершення війни кількість ветеранів зростає до 5-6 мільйонів осіб. Економічна правда. <https://eppravda.com.ua/>
- Соціологічна група «Рейтинг». (2024). Образ ветеранів в українському суспільстві: грудень 2024. <https://ratinggroup.ua/>
- Український ветеранський фонд (2024а, квітня 22). Актуальні потреби та бачення можливостей для кар'єрного і професійного зростання ветеранів. <https://veteranfund.com.ua/>
- Український ветеранський фонд. (2024б, листопада 21). Аналіз потреб та проблем ветеранів та ветеранок за 2024 рік. <https://veteranfund.com.ua/>
- Як ветерани та військові у Львові проходять реабілітацію через гольф. (2025, березня 4). Дивись.info. <https://dyvys.info/>
- Cottrell, S. P., Vaske, J. J., Shen, F., & Ritter, P. (2015). Adaptive golf: History, rules and equipment modifications, and sport-specific injuries. In M. Harrast (Ed.). *Sports medicine for the physical medicine and rehabilitation residen*, 157-171. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-56568-2_11
- Disabled American Veterans. (2024, November 29). Adaptive golf for veterans: The role of golf buddies in recovery. <https://www.dav.org/>
- European Observatoire of Sport and Employment. (2023). EDUGOLF: Education and skills in golf [Project report]. <https://www.eose.org/>
- GIVE Foundation. (2025). Home. <https://giveforveterans.com/>
- Help for Heroes. (2025). Our history. <https://www.helpforheroes.org.uk/>
- Mates4Mates. (2025). About us. <https://mates4mates.org/>
- Monforte, J., Smith, B., & Bennett, T. (2021). Benefits, barriers and facilitators to golf participation among disabled people: Identifying opportunities to increase uptake and foster inclusion. *International Journal of Golf Science*, 10(1). <https://www.golfsciencejournal.org/>
- Murray, C. D., Fox, J., & Patchick, E. L. (2021). The psychological benefits of adaptive sports participation in individuals with physical disabilities: A systematic review. *Disability and Rehabilitation*, 43(9), 1257-1266. <https://doi.org/10.1080/09638288.2019.1658602>
- Next 18. (2025). About Next 18. <https://next18.org/about/>
- Parziale, J. R. (2014). Golf in the United States: An evolution of accessibility. *PM&R*, 6(9), 841-847. <https://doi.org/10.1016/j.pmrj.2014.04.002>
- PGA of America. (2025). PGA HOPE. <https://www.pgareach.org/pgahope>
- PING. (n.d.). *Adaptive fitting*. Retrieved (December 22, 2025). About. <https://ping.com/en-us/fitting/our-process/adaptive-fitting>
- Range Fore Hope Foundation. (2025). About. <https://rangeforehope.org/about/>
- Salute Military Golf Association. (2025). About SMGA. <https://smga.org/about-2/>
- The R&A. (2024, November 27). EDGA celebrates 25 years of transforming golf and opening the sport to all. <https://www.randa.org/>
- True Patriot Love Foundation. (2025). About us. <https://truepatriotlove.com/about-us/>
- Ukrainian Institute for the Future. (2025). Права, можливості та партнерство: розвиток ветеранської політики в Україні. <https://uifuture.org/>
- U.S. Department of Veterans Affairs. (2025). Adaptive sports. MIRECC/CoE. *sportyvu terapiju*. [Golf helps military personnel rehabilitate: unique sports therapy introduced in Lviv] (2024, kvitnja 30), L'vivs'ka mis'ka rada. <https://city-adm.lviv.ua/news>
- Ministerstvo molodi ta sportu Ukrainy [Ministry of Youth and Sports of Ukraine] (2024, ljutogo 15). Vidkryli pershi adaptivni kluby dlja osob z invalidnistju. <https://mms.gov.ua/> [in Ukrainian].
- Ministerstvo u spravah veteraniv Ukrainy [Ministry of Veterans Affairs of Ukraine] (2024a, bereznja 27). Minveteraniv rozroblylo flagmans'kyj proekt «Rozvytok sportu dlja veteraniv». Kabinet Ministriv Ukrainy. <https://www.kmu.gov.ua/news/> [in Ukrainian].
- Ministerstvo u spravah veteraniv Ukrainy [Ministry of Veterans Affairs of Ukraine] (2024b, travnja 27). Pislja zavershennja vijny kil'kist' veteraniv zroste do 5-6 mil'joniv osob. Ekonomichna pravda. <https://pravda.com.ua/> [in Ukrainian].
- Sociologichna grupa «Rejtyng» [Sociological group 'Rating'] (2024). Obraz veteraniv v ukrai'ns'komu suspil'stvi: gruden' 2024. <https://ratinggroup.ua/> [in Ukrainian].
- Ukrai'ns'kyj veterans'kyj fond [Ukrainian Veterans Fund] (2024a, kvitnja 22). Aktual'ni potreby ta bachennja mozhlyvostej dlja kar'jernogo i profesijnogo zrostannja veteraniv. <https://veteranfund.com.ua/> [in Ukrainian].
- Ukrai'ns'kyj veterans'kyj fond [Ukrainian Veterans Fund] (2024b, lystopada 21). Analiz potreb ta problem veteraniv ta veteranok za 2024 rik. <https://veteranfund.com.ua/> [in Ukrainian].
- Jak veterany ta vijs'kovi u L'vovi prohodjat' rehabilitaciju cherez gol'f [How veterans and military personnel in Lviv undergo rehabilitation through golf] (2025, bereznja 4). Dyvys'.info. <https://dyvys.info/> [in Ukrainian].
- Cottrell, S. P., Vaske, J. J., Shen, F., & Ritter, P. (2015). Adaptive golf: History, rules and equipment modifications, and sport-specific injuries. In M. Harrast (Ed.). *Sports medicine for the physical medicine and rehabilitation residen*, 157-171. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-56568-2_11
- Disabled American Veterans. (2024, November 29). Adaptive golf for veterans: The role of golf buddies in recovery. <https://www.dav.org/>
- European Observatoire of Sport and Employment. (2023). EDUGOLF: Education and skills in golf [Project report]. <https://www.eose.org/>
- GIVE Foundation. (2025). Home. <https://giveforveterans.com/>
- Help for Heroes. (2025). Our history. <https://www.helpforheroes.org.uk/>
- Mates4Mates. (2025). About us. <https://mates4mates.org/>
- Monforte, J., Smith, B., & Bennett, T. (2021). Benefits, barriers and facilitators to golf participation among disabled people: Identifying opportunities to increase uptake and foster inclusion. *International Journal of Golf Science*, 10(1). <https://www.golfsciencejournal.org/>
- Murray, C. D., Fox, J., & Patchick, E. L. (2021). The psychological benefits of adaptive sports participation in individuals with physical disabilities: A systematic review. *Disability and Rehabilitation*, 43(9), 1257-1266. <https://doi.org/10.1080/09638288.2019.1658602>
- Next 18. (2025). About Next 18. <https://next18.org/about/>
- Parziale, J. R. (2014). Golf in the United States: An evolution of accessibility. *PM&R*, 6(9), 841-847. <https://doi.org/10.1016/j.pmrj.2014.04.002>
- PGA of America. (2025). PGA HOPE. <https://www.pgareach.org/pgahope>
- PING. (n.d.). *Adaptive fitting*. Retrieved (December 22, 2025). About. <https://ping.com/en-us/fitting/our-process/adaptive-fitting>
- Range Fore Hope Foundation. (2025). About. <https://rangeforehope.org/about/>
- Salute Military Golf Association. (2025). About SMGA. <https://smga.org/about-2/>
- The R&A. (2024, November 27). EDGA celebrates 25 years of transforming golf and opening the sport to all. <https://www.randa.org/>
- True Patriot Love Foundation. (2025). About us. <https://truepatriotlove.com/about-us/>

<https://www.mirecc.va.gov/>

USGA. (2022, July 16). Inaugural championship is latest milestone in USGA's support of adaptive golf. <https://www.usga.org/>

USGA. (2025). Adaptive golf handbook (10th ed.). <https://www.usga.org/>

United States Golf Association & The R&A. (2023). Rule 25: Modifications for players with disabilities. In *The Rules of Golf*. <https://www.usga.org/>

Veterans Golf Program. (2025). Who we are. <https://www.veteransgolfprogram.org/>

Winter, C. (2023, January 1). Here's everything you need to know about the new Rules of Golf for 2023. *Golf Digest*. <https://www.golfdigest.com/>

about-us/

Ukrainian Institute for the Future. (2025). Права, можливості та партнерство: розвиток ветеранської політики в Україні. <https://uifuture.org/>

U.S. Department of Veterans Affairs. (2025). Adaptive sports. MIRECC/CoE. <https://www.mirecc.va.gov/>

USGA. (2022, July 16). Inaugural championship is latest milestone in USGA's support of adaptive golf. <https://www.usga.org/>

USGA. (2025). Adaptive golf handbook (10th ed.). <https://www.usga.org/>

United States Golf Association & The R&A. (2023). Rule 25: Modifications for players with disabilities. In *The Rules of Golf*. <https://www.usga.org/>

Veterans Golf Program. (2025). Who we are. <https://www.veteransgolfprogram.org/>

Winter, C. (2023, January 1). Here's everything you need to know about the new Rules of Golf for 2023. *Golf Digest*. <https://www.golfdigest.com/>

Відомості про авторів / Information about the Authors

Хіменес Христина Робертівна:

д.фіз.вих., доцент, професор кафедри Олімпійського, професійного та адаптивного спорту Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, вул. Костюшко, 11, м. Львів, Україна, 7900.

<https://orcid.org/0000-0002-8677-6701>,
kh.khimenes@gmail.com

Khrystyna Khimenes:

Doctor of science in physical education and sport, Associate Professor, Professor at the Department of Olympic, professional and adaptive sport, Ivan Boberskyj Lviv State University of Physical Culture, Kostushko str., 11, Lviv, Ukraine.

Шевчун Володимир Володимирович:

фізичний терапевт, сертифікований спеціаліст TPI Medical (Titleist Performance Institute), експерт EDGA (European Disabled Golf Association, Національний реабілітаційний центр «Unbroken», Перше територіальне медичне об'єднання м. Львова (Львів, 79059, вул. Гетьмана Мазепи, 25д), Україна.

<https://orcid.org/0009-0004-8944-2004>,
119valdemar@gmail.com

Volodymyr Shevchun:

physical therapist, certified specialist TPI Medical (Titleist Performance Institute), assessor EDGA (European Disabled Golf Association, National Rehabilitation Center "Unbroken", First Territorial Medical Association of Lviv (Lviv, 79059, 25d Hetman Mazepa St.), Ukraine.

Растворцев Роман Анатолійович:

аспірант Національного університету фізичного виховання і спорту України (вул. Фізкультури, 1, Київ, Україна, 03150), голова Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Студентленд».

<https://orcid.org/0000-0002-1185-3207>,
rastvortsev@hotmail.com

Roman Rastvortsev:

postgraduate student of the National University of Physical Education and Sports of Ukraine (1 Fizkultury St., Kyiv, Ukraine, 03150), Head of the All-Ukrainian Youth Public Organization "Studentland".

Пітин Мар'ян Петрович:

д.фіз. вих., професор, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, вул. Костюшко, 11, м. Львів, Україна, 79007.

<https://orcid.org/0000-0002-3537-4745>,
pityn7@gmail.com

Maryan Pityn:

D.Sc., professor, Vice-Rector for scientific and pedagogical work and international relations, Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyi, Kostushko Street, 11, Lviv, Ukraine, 79007.

Нерода Неоніла Вікторівна:

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри Олімпійського, професійного та адаптивного спорту Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, вул. Костюшко, 11, м. Львів, Україна, 7900.

<https://orcid.org/0000-0002-9207-6023>,
neonila290881@gmail.com

Neonila Neroda:

candidate of sciences in physical education and sports, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Olympic, Professional and Adaptive Sport, Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyi, Kostushko Street, 11, Lviv, Ukraine, 79007.